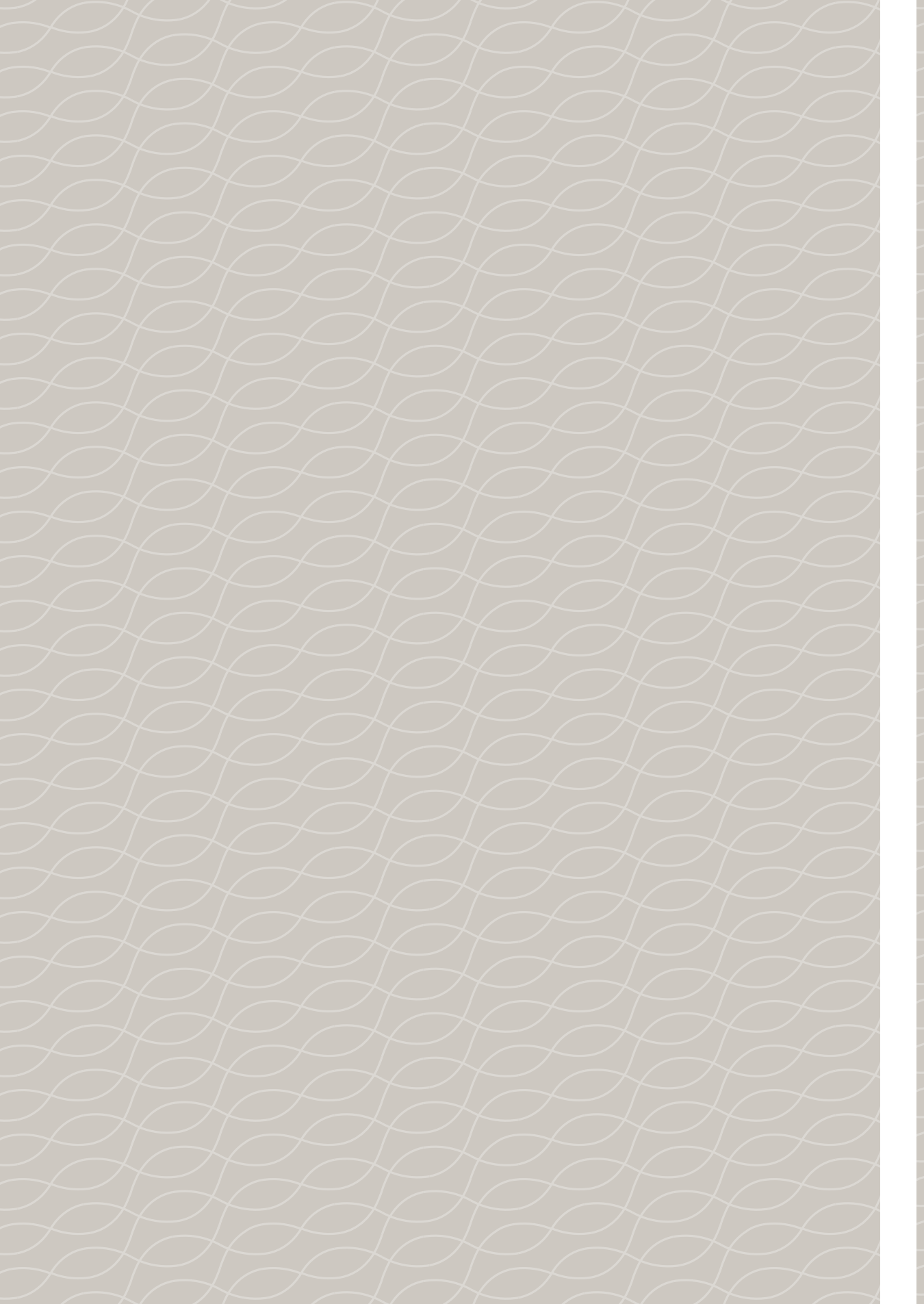

RIPS 19

RIKTLINJER FÖR BERÄKNING AV
PENSIONSSKULD (vs 2020)

RIPS 19

- RIKTLINJER FÖR BERÄKNING AV PENSIONSSKULD
(vs 2020)

Upplysningar om innehållet:

Nils Mårtensson, nils.martensson@skr.se

Siv Stjernborg, siv.stjernborg@skr.se

Sveriges Kommuner och Regioner

118 82 Stockholm Besök Hornsgatan 20

Tfn 08-452 70 00 *Fax* 08-452 70 50

www.skr.se

© Sveriges Kommuner och Regioner

1:a upplagan, juni 2020

Text Nils Mårtensson, Siv Stjernborg

Grafisk form och produktion Elisabet Jonsson

Typsnitt Chronicle och Whitney

ISBN 978-91-7585-556-1

Förord

De kommunala tjänstepensionerna har en betydande inverkan på den kommunala ekonomin. Därför är det av vikt att det finns ett enhetligt och tydligt regelverk för värdering av kommunernas och regionernas pensionsförpliktelser.

Sedan 1964 har värdering skett enligt beräkningsmetoder som rekommenderats av Sveriges Kommuner och Regioner (och dess föregångare). Dessa metoder har uppdaterats vid ett antal tillfällen, främst i samband med att de kommunala pensionsbestämmelserna har ändrats. Årligen görs dessutom en översyn av aktuella riktlinjer. I denna skrift redovisas den senaste versionen av riktlinjerna.

Stockholm i juni 2020

Niclas Johansson

Sektionen för ekonomisk analys
Sveriges Kommuner och Regioner

Innehåll

5	Bakgrund
5	Historik
6	RIPS 19
7	Riktlinjer
7	Försäkringstekniska antaganden
7	RIPS 19 (vs 2020)
7	Finansinspektionen
9	Pensionsnämnden
10	PA-KL
11	Andra antaganden och metoder i RIPS
16	RIPS-kommittén med mera

Bakgrund

Historik

Mot bakgrund av pensionernas betydande inverkan på den kommunala ekonomin är det av vikt att det finns ett enhetligt och tydligt regelverk för värdering av kommunernas och regionernas pensionsförpliktelser.

Sedan 1964 har värdering skett enligt beräkningsmetoder som rekommenderats av Sveriges Kommuner och Regioner¹ (SKR). Beräkningsmetoder utvecklades ursprungligen av Pensionsfinansieringskommittén, vilka finns beskrivna i betänkanden under benämningen P-finken. Nya betänkanden togs fram åren 1973, 1979, 1985 och 2000 för att anpassa beräkningsmetoden till nya pensionsavtal med mera.

I samband med tillkomsten av pensionsavtalet KAP-KL 2006 gjordes även en revidering av räntebestämningsmodellen. De nya riktlinjerna bytte namn till RIPS och finns beskrivna i RIPS 07.

En översyn av riktlinjerna² gjordes åren 2015–2016. Denna visade att riktlinjerna i RIPS i huvudsak fungerat bra då de bidragit till en rättvisande och stabil värdering av kommunernas och regionernas pensionskulder. Några förändringar i riktlinjerna genomfördes dock, bland annat:

- Den indikatormodell som användes som underlag för beslut om diskonteringsräntor ersattes av en real modell.
- Som en förenkling förändrades den räntemodell som varit tredelad till en tvådelad.
- Ett golv infördes för den reala diskonteringsräntan. Den får inte understiga noll procent.

En samlad beskrivning av regelverket gjordes i RIPS 17. Denna innehåller även en bilaga som omfattar förtroendevalda.

1. Före 1997: Kommun- respektive Landstingsförbundet; före 2020: Sveriges Kommuner och Landsting.

2. Översyn av RIPS 07, PM 2016-04-15. Promemorian finns tillgänglig på webbsidan skr.se/ekonomijuridikstatistik/ekonomi/pensionskostnader/ripshistorik.28689.html

Redovisning av pensionsskulder och pensionskostnader regleras i lagen om kommunal bokföring och redovisning samt genom rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR), sektorns normgivande organ för redovisning.

RIPS 19

Som en följd av förändringar i den kommunala redovisningslagen 2019 gjordes ett par justeringar i RIPS-riktlinjerna av SKR:s styrelse i juni 2019:

- Indikatormodellen togs bort
- Diskonteringsräntan för pensionsskulden ska bygga på en långsiktigt real ränta.

Därutöver beslutade SKR:s styrelse om några justeringar i RIPS-kommitténs uppdrag.

I denna skrift, *RIPS 19 (version 2020)*, finns de centrala delarna i riktlinjerna beskrivna samt RIPS-kommitténs uppdrag. Bakgrunden till de ändringar och ställningstaganden som gjorts från föregående år finns beskrivna i cirkulär 20:29 (kommuner) respektive EkonomiNytt 06/2020 (regioner). I korthet har följande ändringar/ställningstaganden gjorts:

1. Den reala diskonteringsräntan i RIPS ska vara oförändrad, det vill säga 1 procent.
2. Dödlighetsantagandet i RIPS ska även fortsättningsvis bygga på DUS 06.
3. När schablonsamordning av kommunal bruttopension görs med allmän pension för personer födda 1954 eller senare ska samordning göras med 74 procent av den allmänna pensionen. Åtagandet diskonteras med den reala diskonteringsräntan.
4. Antagandet om årlig avgångssannolikhet för brandmän höjs till 2 procent.
5. Övriga antaganden ska vara oförändrade.

Riktlinjer

Försäkringstekniska antaganden

RIPS 19 (vs 2020)

Diskonteringsränta

Två olika diskonteringsräntor används, real ränta och nollränta.

Förmånen ”Intjänad pensionsrätt per 1997-12-31” indexerar med inkomstbasbeloppet fram tills den börjar utbetalas. Åtagandet diskonteras med en nollränta för tid före denna tidpunkt och med den reala räntan för tid därefter. I övriga fall används den reala räntan.

Den reala diskonteringsräntan ska bygga på en långsiktigt real ränta. För närvarande är den reala diskonteringsräntan 1 procent.

Den reala diskonteringsräntan får inte understiga 0 procent.

Dödlighet och efterlevandepension

När det gäller antaganden om dödlighet och efterlevandepension används Finansinspektionens antaganden, men beräknade utifrån DUS 06.³

Belastningar

Inga belastningar görs för säkerhet och driftskostnader i RIPS-modellen.

Finansinspektionen

Finansinspektionens grunder, som också kallas tryggandegrunderna, tillämpas för företag som tryggar sina pensioner på annat sätt än genom livförsäkringsbolag och tjänstepensionskassor. De flesta kommunala företag tryggar sina pensioner genom försäkring, men inte fullt ut. Det är vanligt att det finns åtaganden enligt äldre bestämmelser som inte kan försäkras och i stället tryg-

3. En ny förskrift från Finansinspektionen trädde i kraft 1 juni. Dödlighetsantagandet har justerats så att det istället utgår från DUS 14 (Dödlighetsundersökning utförd av Svensk Försäkring 2014). Förändringen innebär ett antagande om något ökad dödlighet, vilket inte är i överensstämmelse med analyser utförda av KPA och Skandia avseende det kommunala beståndet.

gas genom avsättningar i den egna balansräkningen i kombination med kommunal borgen.

Nedan återges huvuddragen i Finansinspektionens grunder. Dödlighetsantagandet bygger dock på DUS 06.

Ränta

Finansinspektionen fastställer årligen efter september månads utgång två räntor; en som avser värdesäkrade förmåner och en som avser ej värdesäkrade förmåner. För arbetsgivare som är skyldiga att betala avkastningsskatt, såsom kommunala företag med pensionsavsättning i balansräkningen, görs ett avdrag i räntan.

Dessa räntor gäller från och med kommande årsskifte, men får användas även innevarande år.

Det är också tillåtet att använda lägre räntor.

Tabell 1. Räntefot enligt Finansinspektionens grunder

Procent

År	Ej värdesäkrade förmåner	Värdesäkrade förmåner	Avdrag för avkastningsskatt
2008	4,00	1,80	0,60
2009	4,20	1,80	0,60
2010	3,50	1,80	0,50
2011	3,60	1,40	0,50
2012	3,50	1,10	0,50
2013	2,20	0,40	0,30
2014	2,60	0,50	0,40
2015	1,90	0,80	0,30
2016	0,80	-0,40	0,10
2017	0,70	-0,40	0,10
2018	0,60	-0,60	0,10
2019	0,70	-0,80	0,10
2020	0,30	-1,40	0,10

Dödlighet (utifrån DUS 06)

Dödlighetsintensiteten μ_x per år vid åldern x år antas vara given av följande formler:

$$\mu_x = a + b * e^{cx} \quad \text{för } x \leq 97$$

$$\mu_x = \mu_{97} + 0,03 * (x-97) \quad \text{för } x > 97$$

De så kallade Makehamparametrarna a, b och c beror på kön och födelseår enligt:

Tabell 2. Makehamparametrar för kvinnor respektive män

Födelseår	-1919	1920- 1929	1930- 1939	1940- 1949	1950- 1959	1960- 1969	1970- 1979	1980-
Kvinnor								
a * 10 ³	3,1	2,7	2,1	1,4	1,1	1,1	1,1	1,0
b * 10 ⁶	2,058	1,374	0,977	1,129	0,879	0,411	0,129	0,092
c	0,124	0,128	0,130	0,127	0,129	0,137	0,150	0,154
Män								
a * 10 ³	3,4	3,4	2,5	1,7	1,5	1,3	1,1	1,0
b * 10 ⁶	24,12	11,65	5,385	3,094	1,159	0,457	0,147	0,051
c	0,100	0,108	0,115	0,120	0,130	0,140	0,152	0,163

Efterlevandepension

Samma antagande om dödlighet som för ålderspension tillämpas. Därtill kommer följande antaganden som används då faktiska familjeförhållanden inte är kända:

Sannolikhet att vara gift och åldersskillnad

$$g(x) = 0,94 * e^{-0,00000009 * (x-54)^4}$$

Män antas vara 4 år äldre än kvinnan

Övrigt

Efterlevandes barn antas uppnå slutåldern.

Belastningar

Belastning för säkerhet och driftskostnader sker på två sätt:

1. Sänkning av ränteintensitet med 0,002
2. Ökning av kapitalvärde med 5 procent

Pensionsnämnden

Pensionsnämndens grunder används bland annat vid omräkning av Pensionsbehållning till årlig pension och vid omräkning av Intjänad pensionsrätt 1997-12-31.

Ränta

Räntan är 3,0 procent.

Dödlighet

Dödlighetsintensiteten är beräknad som ett genomsnitt för kvinnor och män.

$$1000 \mu_x = (0,8 * 0,0089 + 0,2 * 0,0154) * e^{0,103x} = 0,0102 * e^{0,103x}$$

Belastningar

Belastning för säkerhet och driftskostnader sker på två sätt:

1. Sänkning av ränteintensitet med 0,0035
2. Ökning av kapitalvärde med 2,5 procent

PA-KL

PA-KL:s grunder används vid olika omräkningar, till exempel då små livsvariga pensioner enligt PA-KL ska omvandlas till ett engångsbelopp.

Ränta

Räntan är 4 procent för tid före pensionsutbetalning och 3 procent därefter.

Dödlighet

$$1000 \mu_x = 0,0154 * e^{0,103x} \quad \text{För man}$$

$$1000 \mu_x = 0,0089 * e^{0,103x} \quad \text{För kvinna}$$

Efterlevandepension

Dödlighetsintensitet

$$1000 \mu_x = 0,0216 * e^{0,103x} \quad \text{För man}$$

$$1000 \mu_x = 0,0125 * e^{0,103x} \quad \text{För kvinna}$$

Sannolikhet att vara gift och ålderskillnad

$$g(x) = 0,94 * e^{-0,0000009 * (x-54)^4}$$

Arbetstagaren antas vara 4 år äldre än efterlevande make.

Övrigt

Efterlevandes barn antas uppnå slutåldern.

Belastningar

Belastning för säkerhet och driftskostnader sker på två sätt:

1. Sänkning av ränteintensitet med 0,0035
2. Ökning av kapitalvärde med 2,5 procent

Andra antaganden och metoder i RIPS

Förutom de försäkringstekniska antagandena om dödlighet och ränta finns andra antaganden i RIPS-modellen. Generellt gäller att om kunskap finns om faktiska förhållande ska sådan information användas istället. En utvärdering av dessa antaganden ska göras löpande för att säkerställa att de är aktuella över tid.

Pensioneringsålder

Pensionsskuld beräknas utifrån antagandet om 65 års pensioneringsålder.

Samordning med allmän pension

Bruttoförmåner (kr/år) enligt PA-KL samordnas i förekommande fall enligt en schablon som bygger på äldre regler om ATP och Folkpension.

Ålderspension:

$$\text{Ålderspension} = 0,74 * (\text{Folkpension} + \text{ATP})$$

där:

$$\text{Folkpension} = 0,8725 * T/30 * B$$

$$\text{ATP} = 0,6 * (P-1) * T/30 * B$$

Familjepension före 1990 efter man:

$$\text{Folkpension} = 0,485 * 0,96 * T/30 * B$$

$$\text{ATP} = 0,4 * 0,6 * (P-1) * T/30 * B$$

Familjepension före 1990 efter kvinna from 65 års ålder:

$$\text{Folkpension} = 0,96 * T/30 * B$$

Där:

T = Pensionsgrundande tid i år (max 30)

B = Pristasbelopp

P = Årsmedelpoäng (max 7,5)

Tidsfaktor för Intjänad pensionsrätt 1997-12-31 då anställningshistorik saknas

Pensionsgrundande tid som ska ligga till grund för beräkning av tidsfaktorn för Intjänad pensionsrätt 1997-12-31 utgörs av antalet dagar från 1:a dagen i månaden efter 28 års ålder fram till 1997-12-31 minskad med en faktor som beror på födelseår:

Faktorn = 0,95 om personen är född 1955 eller senare

Faktorn = 0,90 om personen är född 1950–1954

Faktorn = 0,85 om personen är född 1949 eller tidigare

Exempel – en person född 530515:

Antal dagar mellan 810601–971231

= (16 år + 7 månader) * 0,9

= (16*360 + 7*30) * 0,9

= 5 373

Särskild avtalspension för anställda inom räddningstjänsten

För arbetstagare inom räddningstjänsten som uppfyller kraven för rätt till särskild avtalspension ska pensionsskuld beräknas, som om förmånen betalas ut från 60 års ålder, vilket motsvarar den genomsnittliga pensioneringsåldern för dessa.

Förmånen beräknas utifrån att den börjar intjänas vid 28 års ålder. För att inte skulden ska överskattas görs en reduktion motsvarande en årlig avgångssannolikhet på 2 procent.

Finansiell kostnad

Finansiell kostnad beräknas enligt följande:

Finansiell kostnad = Genomsnittlig pensionsavsättning under året *
Räntesats

där:

Genomsnittlig pensionsavsättning under året = (Ingående avsättning +
utgående avsättning) / 2

Räntesats = Real diskonteringsränta (R) för värdesäkrade förmåner +
förändring i prisbasbeloppet (PBB) = $R + (PBB_{UB}/PBB_{IB} - 1)$

Exempel på beräkning av räntesats i 2019 års nivå:

$1\% + 46\,500/45\,500 - 1 = 3,2\%$

Tabell 3. Basbelopp

Kronor

År	Prisbasbelopp	Förhöjt prisbasbelopp	Inkomstbasbelopp
1990	29 700		
1991	32 200		
1992	33 700		
1993	34 400		
1994	35 200		
1995	35 700		
1996	36 200	36 800	
1997	36 300	37 000	
1998	36 400	37 100	
1999	36 400	37 200	
2000	36 600	37 300	
2001	36 900	37 700	37 700
2002	37 900	38 700	38 800
2003	38 600	39 400	40 900
2004	39 300	40 100	42 300
2005	39 400	40 300	43 300
2006	39 700	40 500	44 500
2007	40 300	41 100	45 900
2008	41 000	41 800	48 000
2009	42 800	43 600	50 900
2010	42 400	43 300	51 100
2011	42 800	43 700	52 100
2012	44 000	44 900	54 600
2013	44 500	45 400	56 600
2014	44 400	45 300	56 900
2015	44 500	45 400	58 100
2016	44 300	45 200	59 300
2017	44 800	45 700	61 500
2018	45 500	46 500	62 500
2019	46 500	47 400	64 400
2020	47 300	48 300	66 800
2021			
2022			
2023			
2024			
2025			

Tabell 4 visar ett urval kapitaliseringsfaktorer avseende livsvarig ålderspension från 65 års ålder. Vid ränta o procent visar tabellen förväntad återstående livslängd från 65 år, eller från aktuell ålder ifall den överstiger 65 år.

Tabell 4. Kapitaliseringsfaktorer

Ränta	Ålder	Födda 1940-tal		Födda 1950-tal		Födda 1960-tal	
		Kvinna	Man	Kvinna	Man	Kvinna	Man
0 %	30	21,0896	17,4783	22,0587	19,0952	22,8214	20,2062
	35	21,2453	17,6412	22,1869	19,2468	22,9514	20,3425
	40	21,4090	17,8170	22,3218	19,4066	23,0862	20,4842
	45	21,5867	18,0154	22,4691	19,5817	23,2299	20,6363
	50	21,7904	18,2547	22,6394	19,7851	23,3909	20,8083
	55	22,0428	18,5686	22,8533	20,0426	23,5855	21,0201
	60	22,3875	19,0212	23,1510	20,4045	23,8470	21,3124
	65	22,8267	19,6526	23,5280	20,8884	24,1595	21,6860
	70	18,5908	15,7032	19,2154	16,7359	19,7507	17,3823
	75	14,6419	12,1077	15,1814	12,9096	15,5969	13,3816
	80	11,0925	8,9652	11,5403	9,5268	11,8201	9,8155
	85	8,0601	6,3592	8,4150	6,6974	8,5589	6,8168
90	5,6591	4,3465	5,9308	4,5060	5,9587	4,4941	
1 %	30	13,1241	11,0330	13,6871	12,0004	14,1332	12,6683
	35	13,8954	11,7038	14,4688	12,7127	14,9388	13,4043
	40	14,7166	12,4234	15,2994	13,4721	15,7930	14,1862
	45	15,5958	13,2025	16,1859	14,2871	16,7020	15,0205
	50	16,5460	14,0602	17,1405	15,1718	17,6756	15,9183
	55	17,5914	15,0316	18,1850	16,1532	18,7318	16,9007
	60	18,7779	16,1834	19,3617	17,2838	19,9055	18,0097
	65	20,1130	17,5647	20,6705	18,5871	21,1848	19,2509
	70	16,7068	14,3030	17,2210	15,1866	17,6731	15,7436
	75	13,4069	11,2260	13,8660	11,9336	14,2291	12,3540
	80	10,3344	8,4486	10,7270	8,9580	10,9795	9,2233
	85	7,6251	6,0786	7,9444	6,3927	8,0784	6,5065
90	5,4197	4,2023	5,6692	4,3533	5,6971	4,3442	

Tabell 4 fortsätter på nästa sida.

Tabell 4. Kapitaliseringsfaktorer, *forts.*

Ränta	Ålder	Födda 1940-tal		Födda 1950-tal		Födda 1960-tal	
		Kvinna	Man	Kvinna	Man	Kvinna	Man
2 %	30	8,2644	7,0369	8,5965	7,6228	8,8607	8,0288
	35	9,1920	7,8418	9,5464	8,4829	9,8387	8,9242
	40	10,2268	8,7442	10,6041	9,4436	10,9265	9,9217
	45	11,3850	9,7618	11,7850	10,5206	12,1389	11,0356
	50	12,6886	10,9210	13,1102	11,7362	13,4951	12,2858
	55	14,1715	12,2650	14,6115	13,1264	15,0237	13,7026
	60	15,8911	13,8716	16,3425	14,7543	16,7713	15,3392
	65	17,8712	15,8074	18,3187	16,6593	18,7407	17,2153
	70	15,1102	13,0950	15,5370	13,8552	15,9213	14,3377
	75	12,3348	10,4472	12,7279	11,0743	13,0468	11,4500
	80	9,6616	7,9823	10,0075	8,4459	10,2361	8,6902
	85	7,2315	5,8205	7,5199	6,1130	7,6450	6,2214
	90	5,2000	4,0679	5,4297	4,2110	5,4575	4,2042

RIPS-kommittén med mera

En RIPS-kommitté har funnits sedan 2008. Kommitténs uppdrag fastställs av SKR:s styrelse. Senaste ändringen i uppdraget gjordes i juni 2019.

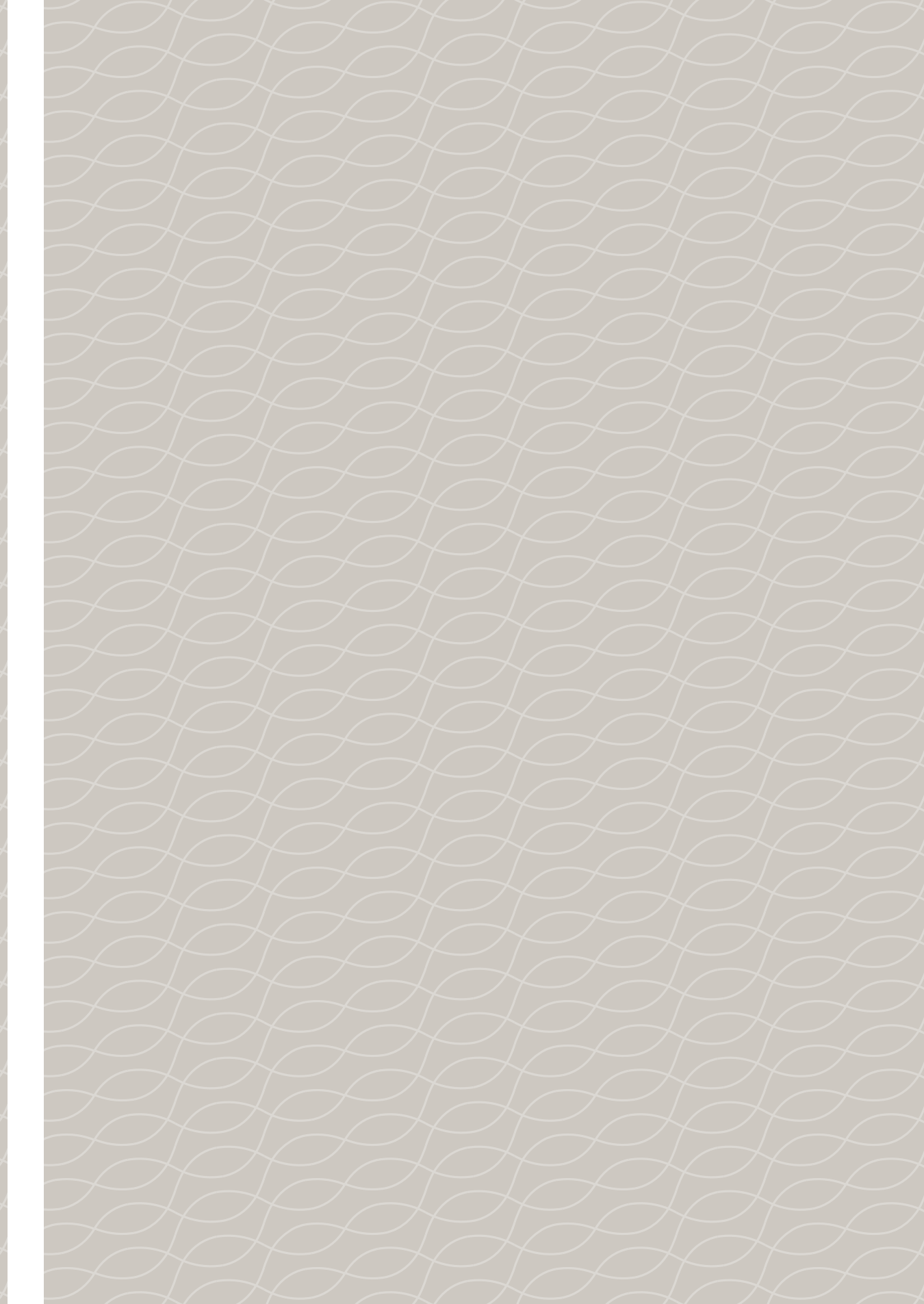
RIPS-kommitténs uppdrag:

- En RIPS-kommitté ska ansvara för löpande uppföljning av RIPS-riktlinjerna, så att de är aktuella över tid. RIPS-kommittén ska också löpande följa tillämpningen av riktlinjerna.
- RIPS-kommittén ska verka för en rättvisande och förutsägbar värdering av pensionsförpliktelseerna.
- RIPS-kommittén ska ta särskild hänsyn till sektorns särart när beslut om ränta fattas.
- RIPS-kommittén har mandat att ge förslag till beslut om förändringar i ränte- och dödlighetsantaganden samt övriga antaganden inom strukturen för RIPS-riktlinjerna.
- RIPS-kommittén ska sammanträda minst en gång per år för att ta fram förslag till beslut om aktuella riktlinjer. Kommittén ska redovisa vilka resonemang och vilket underlag som ligger till grund för förslagen.
- Med RIPS-kommitténs förslag som underlag fattar SKR:s VD ett årligt beslut om aktuella riktlinjer. Dessa publiceras senast under juni månad.
- SKR:s VD fattar beslut om RIPS-kommitténs sammansättning.

Kommittén består av tjänstemän inom SKR; chefsekonom (ordförande), sektionsschef ekonomisk analys (vice ordförande), ekonomer och experter med kompetens inom områdena kommunala pensionsavtal, pensionsskuldproblematik, kommunal redovisning, finansiell ekonomi och samhällsekonomi.

För att det ska finnas ett uppdaterat regelverk uppdateras en RIPS-skrift löpande på SKR:s webbplats när det skett några förändringar.

RIPS-regelverket ändras i regel efter att pensionsavtalen förändrats eller när det skett en förändring i strukturen av riktlinjerna, nu senast i RIPS 19. Riktlinjerna kan dock fortsättningsvis förändras inom ramen för RIPS 19 genom de årliga besluten. Namnet kompletteras därför med ett tillägg som anger vilket års beslut som olika versioner avser. Föreliggande skrift har således det fullständiga namnet RIPS 19 (version 2020).

RIPS 19

Riktlinjer för beräkning av pensionsskuld (vs 2020)

De kommunala tjänstepensionerna har en betydande inverkan på den kommunala ekonomin. Därför är det av vikt att det finns ett enhetligt och tydligt regelverk för värdering av kommunernas och regionernas pensionsförpliktelser.

Sedan 1964 har värdering skett enligt beräkningsmetoder som rekommenderats av Sveriges Kommuner och Regioner (och dess föregångare). Dessa metoder har uppdaterats vid ett antal tillfällen, främst i samband med att de kommunala pensionsbestämmelserna har ändrats. Årligen görs dessutom en översyn av aktuella riktlinjer. I denna skrift redovisas den senaste versionen av riktlinjerna.

ISBN 978-91-7585-556-1
Ladda ned på webbutik.skr.se
Pris gratis

Post 118 82 Stockholm | Besök Hornsgatan 20
Telefon 08-452 70 00 | www.skr.se

